

# MUSTAFA KEMAL ATATÜRK GENÇLER İÇİN NUTUK

*Gazi Mustafa Kemal tarafından  
Cumhuriyet Halk Partisi'nin  
15-20 Eylül 1927 tarihleri arasında toplanan  
İkinci Büyük Kongresi'nde söylenmiştir.*



## SAMSUN'DAN ERZURUM'A

**Genel durum** 1919 yılı Mayıs'ınının 19. günü Samsun'a çıktım. Durum ve genel görünüm:

Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu grup, Birinci Dünya Savaşı'nda yenilmiş, Osmanlı ordusu her tarafta zedelenmiş, şartları ağır bir ateşkes imzalamış, savaşın uzun yılları boyunca millet yorgun ve fakir, millet ve memleketi savaşa sürükleyenler, kendi hayatlarının endişesine düşerek firar etmişler, saltanat ve hilafet makamındaki Vahdeddin, soysuzlaşmış, kendini ve yalnız tahtını koruyabileceğini hayal ettiği alçakça tedbirler araştırmakta. Damat Ferit Paşa'nın başkanlığındaki kabine, güçsüz, haysiyetsiz ve korkak, yalnız padişahın iradesine uyan ve onunla birlikte kendilerini de koruyacak herhangi bir duruma razı.

Ordunun elinden silah ve cephanesi alınmış ve alınmakta...

İtilaf Devletleri, ateşkes hükümlerine uymaya gerek görmüyor. Birer gerekçeyle İtilaf donanma ve askerleri İstanbul'da, Adana ili Fransızlar, Urfa, Maraş, Antep İngilizler tarafından işgal edilmiş, Antalya ve Konya'da İtalyan askerî birlikleri, Merzifon ve Samsun'da İngiliz askerleri var. Her tarafta yabancı subay ve memurlar ile özel adamları çalışmakta. Nihayet, sözüme başlangıç kabul ettiğimiz tarihten dört gün önce, 15 Mayıs 1919'da İtilaf Devletleri'nin uygun bulmasıyla Yunan ordusu İzmir'e çıkarılıyor.

Bundan başka memleketin her tarafında Hıristiyan unsurlar gizli, açık, özel emel ve maksatlarının elde edilmesine, devletin bir an önce çökmesine çalışıyorlar.

Daha sonra elde edilen belgelere göre, Rum Patrikhanesi'nde oluşan Mavri Mira grubu çeteler oluşturuyor, Yunan Kızılhaçı onlara yardım ediyor, Ermeni Patriği Mavri Mira ile aynı fikirde, Karadeniz sahillerinde Pontus Cemiyeti çalışıyor.

***Kurtuluş çareleri*** Durumun dehşeti karşısında her yerde, birtakım kişiler tarafından kurtuluş çareleri düşünölmeye başlanmıştı ve bu düşünceyle kurulan, Edirne ve çevresinde *Trakya-Paşaeli*, Doğu'da, Erzurum ve Elazığ'da *Vilayat-ı Şarkiye Müdafaa-i Hukuk-ı Milliye*, Trabzon'da *Muhafaza-i Hukuk*, İstanbul'da da *Trabzon ve Havalisi Adem-i Merkezîyet* dernekleri vardı.

İzmir'in işgal olunacağına dair, Mayıs'ın on üçünden beri belirtiler gören bazı genç vatanseverler, 14/15 gecesi bu acıklı durum hakkında fikir alışverişinde bulunmuşlar ve Yunan işgali ilhakla sonuçlanmasın diye *Redd-i İlhak* ilkesini ortaya atmışlar.

Bu dernekler hakkında biraz bilgi vermek uygun olacak: *Trakya-Paşaeli Cemiyeti* liderlerinin bazıları, vatanın kurtuluşu için İngiltere'nin, olmazsa Fransa'nın yardımını sağlamayı düşünüyordu.

*Vilayat-ı Şarkiye Müdafaa-i Hukuk-ı Milliye Cemiyeti*, Doğu illerinin dinî ve siyasi haklarını savunmayı, Doğu illerindeki zulüm ve cinayetler hakkında soruşturma yapılmasını istiyor, Ermeni tehciri sırasındaki kötü işlere halkın karışmadığını belirtiyor, aksine, Müslümanlara pek gaddarca davranıldığını anlatıyordu.

Derneğin Erzurum şubesi, kesinlikle göç etmeme, derhal bilimsel, ekonomik ve dinî örgütler kurma ve saldırıya uğrayacak Doğu illerinin her köşesini savunmak konusunu öne almıştı. Müslüman unsurların haklarını korumak için Fransızca ve Türkçe gazeteler çıkarıyor, İtilaf Devletleri'nin temsilcileri ile başbakanlarına muhtıralar veriyorlardı. En büyük endişeleri Doğu illerinin Ermenistan'a verilmesi ihtimaliydi. Karadeniz'e kıyısı olan bölgelerde de Rum Pontus hükümeti kurulacağı korkusu vardı.

**Düşman örgütler** Bunlardan başka Diyarbakır, Bitlis, Elazığ illerinde İstanbul'dan yönetilen *Kürt Teali Cemiyeti* vardı. Amaçları, yabancıların himayesinde bir Kürt hükümeti kurmaktı. Konya ve civarında *Teali-i İslam Cemiyeti* kurulmaya çalışılıyor, memleketin hemen her yerinde *İtilaf ve Hürriyet* ile *Sulh ve Selamet* dernekleri de vardı.

İstanbul'daki çeşitli amaçlı gizli ya da açık parti ya da derneklerin içinde *İngiliz Muhipleri Cemiyeti* önemli sayılabılırdi. Adına bakarak kurucuların İngiliz dostu olduğu anlaşılmasın. Bence bu dernektekiler, kişisel çıkarlarına dokunulmamasının çaresini, Lloyd George hükümetinde buluyorlardı. Bu bedbahtlar, İngiltere Devleti'nin, Osmanlı Devleti'ni koruma ve himaye etme düşüncesinde olup olmadığını bir defa bile düşünmemişlerdir.

Dernekte Vahdeddin, Damat Ferit Paşa, Ali Kemal, Sait Molla, İngiliz maceraperestlerden dernek başkanı Rahip Frew da vardı. Dernek açıkça İngiliz himayesi için çalışıyor görüntüsü altında ama aslında gizlice, memleket içinde isyan ve ihtilal örgütleyerek yabancı müdahalesini kolaylaştırmak için uğraşıyordu. Sait Molla'nın bu gizli işlerde de rolü vardı.

İstanbul'da kadın erkek bazıları da gerçek kurtuluşu, Amerikan Mandası'nı [yönetimini] sağlamakta görüyor ve bu fikirlerinde çok ısrar ediyorlardı.

**Ordunun durumu** Genel durumu saptamak için ordu birliklerinin nerede ve ne durumda olduklarını açıklamak isterim. Anadolu'da iki ordu müfettişliği kurulmuştu. Konya merkezli İkinci Ordu Müfettişliği'nde Konya'daki 12. Kolordu, bir tümeni Niğde'de olan Ankara'daki 20. Kolordu, İstanbul'daki 25. Kolordu, Bandırma'daki 14. Kolordu (kumandanı merhum Yusuf İzzettin Paşa idi) vardı.

Müfettişliğini (karargâhımla Samsun'a çıkmıştım) benim yaptığım Üçüncü Ordu'da emrimde iki kolordu vardı: Sivas'taki 3. Kolordu (kumandanı yanımda getirdiğim Albay Refet Bey), diğeri Erzurum'daki 15. Kolordu (kumandanı Kâzım Karabekir Paşa). Bu iki kolorduya emir verme yetkimin dışında, müfettişlik bölgemin civarındaki askerî birlik ve valiliklere de bildirimlerde bulunabilecektim.

Bu geniş yetkilerin, beni İstanbul'dan uzaklaştırmak amacıyla gönderenler tarafından bana nasıl verildiğine şaşabilirsiniz. Bilerek ve anlayarak vermediler. Beni uzaklaştırmak isteyenler beni, "Samsun ve çevresindeki asayişsizliğe karşı tedbir almam" için göndermişlerdi. Bu iş için istediğim yetkiye karşı çıkmadılar. Benim amacımı anlayan Genelkurmaydakiler de bu müfettişlik görevini buldular, görevime yönelik talimatı bile ben yazdım.

Düşman devletler maddi ve manevi olarak saldırı hâlinde-ler, yok etme ve bölme kararındalar, padişah ve halife olan zat, hayat ve rahatını kurtarmayı düşünüyor, başsız kaldığının farkında olmayan millet olup bitecekleri bekliyor, felaketi

kavrayanlar kurtuluş çareleri arıyor, ordunun ismi var cismi yok, komutanlar ve subaylar yorgun, yürekleri kan ağlıyor ama zihinleri kurtuluş yolu arıyor.

Millet ve ordu, padişahın hainliğinden habersiz olduğu için o makama, dinî ve geleneksel olarak bağlı ve sadık. Halifesiz ve padişahsız kurtuluş fikrinde olanlar o yüzden halkın gözünde dinsiz, vatansız, hain sayılıyor.

Kurtuluş için büyük devletleri gücendirmemek fikrinde olanlar da vardı. Sıradan halk değil, seçkinler de böyle düşünüyordu. Dolayısıyla kurtuluş çareleri ararken İtilaf Devletleri'ne karşı düşmanlık olmayacak ve halifeye sadakat gerekecekti.

Şimdi efendiler, bu koşullarla nasıl bir karar verilebilirdi? Üç tür karar ortaya atılmıştı: İngiltere himayesi, Amerikan mandası ve yerel kurtuluş yolları. Ben bunların hiçbirini uygun görmedim. Çünkü üçünün de dayandığı delil ve mantıklar çürüktü, temelsizdi. O hâlde, ciddi ve gerçek karar ne olabilirdi?

Efendiler, bu durum karşısında, bir tek karar vardı. O da millet egemenliğine dayanan, kayıtsız şartsız bağımsız yeni bir Türk devleti kurmak!

İşte, daha İstanbul'dan çıkmadan düşündüğümüz ve Samsun'da Anadolu topraklarına ayak basar basmaz uygulamaya başladığımız karar, bu karar olmuştu.

***Ya istiklal ya ölüm*** Bu karar şu sağlam mantığa dayanıyordu:

Türk milleti haysiyetli ve şerefli bir millet olarak yaşama-lıdır. Bu tam bağımsızlıkla olabilir. Ne kadar zengin ve refah içinde olursa olsun, bir millet, bağımsızlığı yoksa, ilerleyen insanlık karşısında uşak olmaktan yükseğe çıkamaz. Yabancı

devlet himayesini, yabancı bir efendiyi, güçsüz duruma düşenler isteyebilir.

Oysa Türk'ün haysiyet ve onuru yüksek ve büyüktür. Böyle bir milletin esir yaşamaktansa mahvolması daha iyidir.

Öyleyse: *Ya istiklal ya ölüm!*

Bu kararla başarısızlık olursa ne olacaktı? Esaret! Peki efendim, öbür kararlarla da aynı sonuç çıkmayacak mıydı? Şu farkla ki, bunda bağımsızlık için ölümü göze alan bir milletin, dost ve düşman arasındaki durumu farklı olacaktı.

Sonra, Osmanlı hanedan ve saltanatının sürmesine çalışmak, Türk milletine karşı en büyük fenalıktı. Artık vatanla, milletle ilişkisi kalmamış bir sürü delinin, devlet ve milletin bağımsızlık ve haysiyetinin muhafızı olarak bırakılması nasıl düşünülebilir? Hilafet de, bilim ve tekniğin ışığı altındaki medeniyet dünyasında artık gülünç kalıyordu.

Osmanlı hükümetine, padişahına ve halifesine karşı bütün millet ve orduyu isyan ettirmek gerekiyordu. Bu önemli kararı ilk günden açıklamak pek yerinde olmazdı. Uygulamayı aşamalara ayırmak, olaylardan yararlanarak milletin duygu ve fikrini hazırlamak ve adım adım hedefe ulaşmak gerekiyordu. Öyle de olmuştur.

Durumu derhal fark eden hanedan, ilk andan başlayarak milli mücadelenin amansız düşmanı oldu. Tarihin kaçınılmaz akışını ben de fark etmiştim ama gelecekte olabilecekler hakkındaki düşüncelerimiz bunları hayal ürünü gibi gösterebilir, tehlikeye karşı savaşacaklardan bazılarını da ürkütebilirdi. Bu yüzden yakın çalışma arkadaşlarım arasındakilerle bile aramızda çatışmalar, uygulamada ve davranışlarda farklılıklar, hatta kırgınlık ve ayrılıklar olmuştur. Birlikte yola çıktıkla-rım, Cumhuriyet'in bugünkü gelişmesi sırasında kendi fikir

---

düşünme sınırlarına geldiklerinde bana direnmiş ve muhalefete geçmişlerdir.

Millette sezdiğim gelişme yeteneğini bir ulusal sır gibi vicdanımda taşıyarak, yavaş yavaş bütün toplumumuza uygulamak zorundaydım.



## TÜRK GENÇLİĞİ'NE BIRAKTIĞIM EMANET

Muhterem efendiler, sizi günlerce işgal eden, uzun ve ayrıntılı açıklamalarım, en nihayet mazi olmuş bir devrin hikâyesidir. Bunda milletim için ve gelecekteki evlatlarımız için dikkat ve uyanıklığı davet edebilecek bazı noktalar gösterebilmişsem, kendimi bahtiyar sayacağım.

Bu açıklamalarım, milli hayatı sona ermiş varsayılan büyük bir milletin, bağımsızlığını nasıl kazandığını ve bilim ve tekniğin en son temellerine dayanan, ulusal ve modern bir devleti nasıl kurduğunu anlatmaya çalıştım.

Bugün vardığımız sonuç, yüzyıllardır çekilen milli musibetlerden uyanış ve bu aziz vatanın, her köşesini sulayan kanların bedelidir.

Bu sonucu Türk Gençliği'ne emanet ediyorum.

*Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk bağımsızlığını, Türk Cumhuriyeti'ni sonsuza kadar korumak ve savunmaktır.*

*Varlığın ve geleceğinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en değerli hazinendir. Gelecekte bile, seni bu hazineden mahrum etmek isteyen iç ve dış kötüler olacaktır. Bir gün bağımsızlık ve cumhuriyeti savunmak zorunda kalırsan, göreve atılmak için, içinde bulunacağın durumun imkân ve şartlarını düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şartlar çok uygun olmayan bir biçimde ortaya çıkabilir. Bağımsızlık ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar,*

bütün dünyada örneği görülmemiş bir galibiyetin temsilcisi olabilirler. Zorla ve hileyle aziz vatanın bütün kaleleri ele geçirilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi tamamen işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şartlardan daha acı ve daha vahim olmak üzere, memleket içinde, iktidara sahip olanlar, gaflet ve sapkınlık ve hatta hıyanet içinde bulunabilirler. Hatta bu iktidar sahipleri kişisel çıkarlarını, istilacıların siyasi emelleriyle birleştirebilirler. Millet, fakir ve zorluk içinde harap ve yorgun düşmüş olabilir.

Ey Türk geleceğinin evladı! İşte; bu durum ve şartlar içinde bile, görevin; Türk bağımsızlık ve cumhuriyetini kurtarmaktır! Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur!